

สถานการณ์ข้าวไทยครั้งแรกปี 2552 และแนวโน้มปี 2552

สมศักดิ์ วงศ์ปัญญาถาวร

โสภิต พงษ์รัตนานุกูล

ดวงทิพย์ ศิริกาญจนารักษ์

ส่วนเศรษฐกิจภาค สำนักงานภาคเหนือ

ข้อความที่ปรากฏในบทความนี้

เป็นความเห็นส่วนตัวของผู้เขียนโดยเฉพาะซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทย

1. สถานการณ์ข้าวไทยครั้งแรกปี 2552

1.1 การผลิต

ผลผลิตข้าวเปลือกไทยที่ออกสู่ตลาดในช่วงครั้งแรกปี 2552 เกือบทั้งหมดเป็นข้าวเปลือกทุ่งนาปรัง ซึ่งสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คาดว่าผลผลิตข้าวเปลือกทั้งฤดูมีจำนวน 8.4 ล้านตัน ลดลงจากฤดูนาปรังปีก่อนร้อยละ 4.3 เนื่องจากภาวะอากาศที่หนาวเย็นในช่วงต้นปีส่งผลให้ผลผลิตได้รับความเสียหาย

1.2 การจำหน่าย

เกษตรกรส่วนใหญ่นำผลผลิตไปจำหน่ายผ่านโครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปรัง¹ กับทางการ เนื่องจากให้ผลตอบแทนสูงกว่าตลาด โดยถึงสิ้นเดือนกรกฎาคม 2552 มีเกษตรกรนำข้าวเปลือกมาจำหน่ายกับโครงการฯแล้วจำนวน 5 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 59.4 ของปริมาณผลผลิตทั้งฤดู เพิ่มขึ้นจากการรับจำนำนาปรังปีการผลิตที่ผ่านมา ตามการเพิ่มเป้าหมายรับจำนำของทางการจาก 2.5 ล้านตันข้าวเปลือก ในปี 2550 เป็น 4.0 ล้านตันข้าวเปลือกในปี 2551 และเป็น 6 ล้านตันข้าวเปลือกในปี 2552

ปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกนาปรังของไทย ตั้งแต่ปีการผลิต 2546-2552

ปีการผลิต	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552
ผลผลิตทั้งฤดู ^{1/} (ล้านตัน)	6.428	6.334	5.891	6.755	6.805	8.794	8.415
(%YOY ผลผลิตทั้งฤดู)	(14.2%)	(-1.5%)	(-7.0%)	(14.7%)	(0.7%)	(29.2%)	(-4.3%)
สัดส่วนผลผลิตข้าวเปลือกที่เข้าร่วมโครงการรับจำนำ /ผลผลิตทั้งฤดู ^{2/} (%)	31.7	13.6	13.6	32.1	24.1	44.7	59.4

ที่มา: 1/ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ผลพยากรณ์เดือนมิถุนายน 2552) และ

2/ ประมวลผลโดยผู้จัดทำ โดยใช้ข้อมูลจากกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

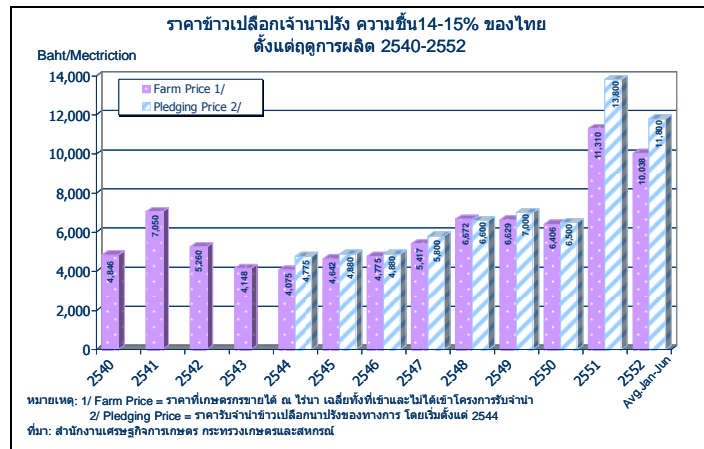
ก. ราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ

ราคาเฉลี่ยข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้ที่ไร่นาทุกชนิดลดลงจากระยะเดียวกันปีก่อนที่มีราคาสูงสุดเป็นประวัติการณ์ โดยเริ่มลดลงในช่วงต้นไตรมาสที่ 2 ของปี ส่วนหนึ่งเป็นผลจากความต้องการข้าวไทยจากต่างประเทศลดลงมาก ประกอบกับทางการปรับราคาจำนำลงมาให้สอดคล้องกับราคาตลาดโลกที่ลดลง คือ จากรับจำนำเมตริกตันละ 13,800 บาทของรุ่นนาปรังปีก่อนเหลือ 11,800 บาท นอกจากนี้ทางการไทยยังประกาศระบายข้าวในสต็อกของรัฐเป็นจำนวนมากถึง 3

¹ โครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปรัง ปีการผลิต 2552 ระยะเวลาตั้งแต่ 16 มี.ค. ถึง 31 ก.ค. 2552 (สำหรับภาคใต้ เริ่มตั้งแต่ ก.ค.-ก.ย.52) โดยกำหนดราคาจำนำข้าวเปลือกเจ้า 100% และข้าวเปลือกปทุมธานี ต้นละ 12,000 บาท และ ข้าวเปลือกเหนียว 10% คละตันละ 9,000 บาท

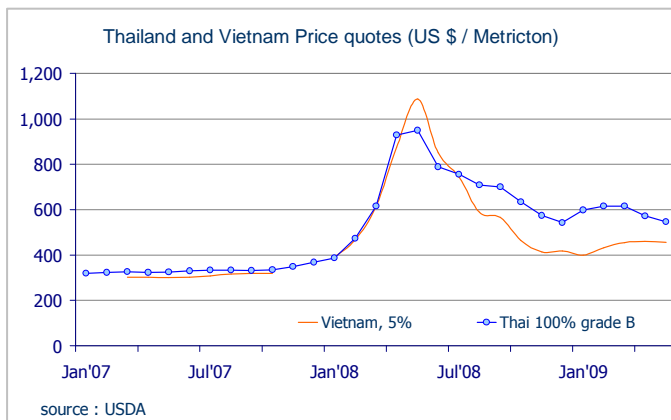
ล้านตันข้าวสาร ส่งผลให้โรงสีและผู้ส่งออกชะลอการรับซื้อในช่วงนั้น แต่หลังจากที่ทางการระงับการส่งมอบข้าวให้แก่ผู้ชนะการประมูลดังกล่าว ประกอบกับอินเดียยังไม่ได้ยกเลิกมาตรการห้ามส่งออกข้าวตามที่ตลาดคาดการณ์ ส่งผลให้ราคาข้าวเปลือกในช่วงปลายไตรมาส 2 ปรับตัวสูงขึ้นเป็นลำดับ

แต่อย่างไรก็ตาม จากราคาจำหน่ายของทางการที่กำหนดไว้สูงกว่าตลาดมีส่วนช่วยให้ราคาข้าวเปลือกภายในประเทศลดลงน้อยกว่าราคาส่งออกข้าวไทย และผลตอบแทนสุทธิที่เกษตรกรได้รับเมื่อเทียบกับต้นทุนการผลิตของเกษตรกรยังอยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีรายละเอียดดังนี้ ราคาข้าวเปลือกนาปรัง 14-15% ที่เกษตรกรขายได้ที่ไร่นา เฉลี่ยตันละ 10,038 บาท ลดลงจากปีระยะเดียวกันปีก่อนร้อยละ 9.3 ราคาข้าวเปลือกเจ้านาปี 5% เฉลี่ยตันละ 10,111 บาท ลดลงร้อยละ 2.6 และราคาข้าวเปลือกหอมมะลิ เฉลี่ยตันละ 12,919 บาท ลดลงร้อยละ 8.8

ข. ราคาและปริมาณการส่งออกข้าวไทย

ราคาส่งออกข้าวไทย F.O.B กรุงเทพฯ สูงกว่าปีปกติ (ปี 2550) แต่ลดลงจากช่วงเดียวกันปีก่อนโดยเฉพาะชนิดข้าวขาว เนื่องจาก (1) ราคาข้าวในตลาดโลกลดลง (2) ความต้องการข้าวไทยจากต่างประเทศลดลง โดยปริมาณการส่งออกข้าวไทยครั้งแรกปี 2552 มีจำนวน 4.4 ล้านตัน² คิดเป็นเงิน 85,368.7 ล้านบาท ลดลงจากช่วงเดียวกันปีก่อนร้อยละ 26.4 และร้อยละ 21.4

ตามลำดับ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากปริมาณผลผลิตข้าวโลกเพิ่มขึ้น และราคาข้าวไทยอยู่ในเกณฑ์สูง ผู้นำเข้าข้าวไทยบางส่วนจึงหันไปซื้อข้าวจากเวียดนามซึ่งมีคุณภาพใกล้เคียงกัน แต่ราคาถูกกว่าข้าวไทยเฉลี่ยตันละ 150 ดอลลาร์ สรอ. แทน ทำให้ครั้งแรกปี 2552 เวียดนามส่งออกข้าวได้แล้วประมาณ 3.8 ล้านตัน เพิ่มขึ้น

² ที่มา: สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย (ไม่รวมการค้าชายแดน)

จากช่วงเดียวกันปีก่อนร้อยละ 76.3 ทั้งนี้เวียดนามกำหนดเป้าหมายส่งออกข้าวในปี 2552 ไว้ที่ 5.2 ล้านตัน แต่คาดว่าจะส่งออกได้มากกว่านี้ เนื่องจากปริมาณผลผลิตภายในประเทศเพิ่มขึ้นมาก

ทั้งนี้ ราคาส่งออกข้าวไทย F.O.B Bangkok ในช่วงปลายไตรมาส 2/2552 ปรับตัวสูงขึ้นเป็นลำดับ ส่วนหนึ่งเป็นผลจาก (1) รัฐบาลระงับการส่งมอบข้าวให้แก่ผู้ชนะการประมูล ส่งผลให้ผู้ส่งออกข้าวไทยต้องหาข้าวเปลือกเพื่อส่งมอบให้แก่ผู้นำเข้าในต่างประเทศตามที่ตกลงไว้ แต่ปริมาณในตลาดปกติมีจำกัด เนื่องจากเป็นช่วงปลายฤดูผลผลิตนาปรัง ประกอบกับเกษตรกรส่วนใหญ่ นำผลผลิตไปจำหน่ายกับทางการ และ (2) ผู้ส่งออกข้าวไทยบางส่วนปรับขึ้นราคาเพื่อชดเชยการแข็งค่าของเงินบาท³

สำหรับปริมาณส่งออกข้าวหนึ่งในเดือนพฤษภาคม 2552 กลับมาเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันปีก่อน ตามความต้องการข้าวหนึ่งไทยจากผู้นำเข้าในต่างประเทศ เนื่องจากอินเดียยังไม่ยกเลิกมาตรการห้ามส่งออกข้าวตามที่ตลาดคาดการณ์

2. แนวโน้มครึ่งหลังปี 2552

สถานการณ์ข้าวไทยในช่วงครึ่งหลังปี 2552 คาดว่าราคาข้าวเปลือกภายในประเทศ จะลดลงจากปีก่อนที่ราคาข้าวอยู่ในระดับสูงมากเป็นประวัติการณ์ แต่จะยังอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าปีปกติ ในขณะที่ราคาส่งออกข้าวและปริมาณการส่งออกข้าวของไทยจะลดลงจากปีก่อนตามความต้องการข้าวไทยในต่างประเทศที่ลดลง เนื่องจากปริมาณผลผลิตข้าวโลกเพิ่มขึ้น ประกอบกับ Trader ในต่างประเทศระมัดระวังการสต็อกสินค้าเนื่องจากได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก ทำให้การเก็งกำไรจากการสต็อกสินค้าลดลงจากปีก่อนมาก ทั้งนี้ แนวโน้มด้านราคาและปริมาณการส่งออกข้าวไทยข้างต้น ขึ้นอยู่กับนโยบายการบริหารสต็อกข้าวของทางการไทย และนโยบายการส่งออกข้าวของอินเดีย เป็นสำคัญ

แต่อย่างไรก็ตาม ราคาข้าวไทยยังมีโอกาสผันผวนตามราคาข้าวในตลาดโลก เนื่องจากหลายประเทศยังคงให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางด้านอาหาร ขณะที่สต็อกข้าวโลกยังคงอยู่ในระดับต่ำ และภัยธรรมชาติที่ยังคงเกิดขึ้นให้เห็นในหลายประเทศ

³ ค่า Correlation = -0.7659 (Jan 2002-Jun 2009) , ผลการทดสอบ Pairwise Granger Causality Tests reject Ho: FX does not Granger Cause WR5% ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (Jan 2002-Jun 2009) หมายถึง อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (บาทต่อดอลลาร์ สรอ.) มีผลต่อราคาส่งออกข้าวไทย F.O.B Bangkok (ดอลลาร์สรอ.ต่อตัน)